

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ
І МИСТЕЦТВ**

**КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ
СВІТОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

грудень 2010 року

Київ - 2010

Гарбар Г.А. Педагогічні умови розвитку пізнавальної самостійності студентів	208
Гнезділова О.В. Впровадження методик тестування в навчально-виховний процес центрів дитячої творчості	212
Голубцова Л.Ф. Специфіка та структура режисерської діяльності як складова частина культуротворчого процесу	215
Гончарук О.М. Вокальна підготовка студентів: методологічний аспект	216
Григор'єв Г.М. Форми концертної діяльності духового оркестру як шлях творчого формування особистості	218
Донченко Н.П. Ігрове спілкування як один з основних етапів методики організації ігрової діяльності	221
Дудик Р.В. Система роботи по формуванню культури спілкування диригента-початківця	223
Єлісєнко Ю.П. До питання про методику практичного оволодіння мистецтвом красномовства	224
Загадарчук Г.М. Шляхи оптимізації підвищення кваліфікації викладачів училищ культури	227
Зайва О.Л. Розвиток української педагогічної думки і проблеми гуманізму	229
Іванова В.Л. Центри естетичного виховання як приклад вирішення проблеми формування естетичної культури молоді України	231
Каташинська І.В. Іноземна мова як чинник фахової компетентності в підготовці спеціалістів у вищих навчальних закладах культури і мистецтв	233
Корисько Н.М. Самостійна робота студентів хореографічної спеціалізації як фактор підвищення фахової майстерності	235
Куликова Л.Я. Кадрова політика як складова культурної політики держави	236
Магомедбекова Н.П. Міжпредметні зв'язки на уроках загального фортепіано в сучасному навчальному процесі	238
Мазур Н.З. Сучасні методи пластичної виразності у театральному мистецтві (до концепції проекту міжнародної творчої лабораторії)	240
Мальков С.М. Духовий оркестр як мікросоціальне явище в умовах технічного вузу	242
Миронюк О.Г. Напрями гуманізації підготовки спеціалістів галузі культури і мистецтв	244
Ніколаєнко П.М. Тенденції розвитку хорового співу в педвузах	2-46
Панасенко Т.Г. Шляхи удосконалення музично-теоретичної підготовки студентів вузів культури і мистецтв	248
Погоріла І.О. Культуротворчі аспекти розвитку школи нового типу	250
Польова Л.М. Формування кадрового потенціалу культури і мистецтв в сучасних умовах	253
Прокопишина Н.С. Формування духовності підлітків засобами комплексу мистецтв	255
Рожко М.М. Особливості фахового підходу у підготовці майбутніх педагогів-хореографів	258
Салко В.В. Концептуальні основи формування морально-етичної культури дітей у сучасних умовах	264
Станіславська К.І. Оптимізація системи викладання у вищій мистецькій школі засобами модульного навчання	269
Стрельчук В.О. Народні звичаї та традиції у навчально-виховному процесі	

Рожко М. М.

ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ

Сучасне розуміння якості освіти передбачає зміну педагогічної парадигми зі „знаннєвої” на „компетентнісну” у силу необхідності підготовки фахівців нового покоління. Акцентування компетентнісного підходу при підготовці студентів є не випадковим, оскільки він орієнтований на інноваційний зміст і вимагає якісних змін усієї освітньої структури.

Головною метою хореографічної освіти є підготовка педагога-хореографа нового покоління, педагога-гуманіста, хореографа-універсалу, який володіє низкою необхідних професійних компетенцій, гармонійно розвиненого в духовному, інтелектуальному й фізичному плані.

Теоретичним питанням проблеми професійної підготовки педагога-хореографа присвячені роботи Г. В. Березової, Л. В. Бондаренко, А. Я. Ваганової, С. І. Валукіна, К. В. Василенка, К. Я. Голейзовського, Р. В. Захарова, Ф. В. Лопухова, А. І. Мессерера, В. І. Уральської та ін. дослідників.

Мета статті – проаналізувати проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів з точки зору фахового підходу.

Процес модернізації системи освіти торкається усіх компонентів: ціль, завдання, зміст, методи й форми. Генеральна мета, відбиваючи ідеали людства, є головним орієнтиром у здійсненні освітнього процесу, де пріоритетною цінністю є особистість зі своїм внутрішнім світом, індивідуальними особливостями та потребами в розвитку. Саме така, гуманістична педагогіка пронизує весь зміст підготовки фахівців нового покоління і є підставою для реалізації професійного підходу [1, с. 32].

Професійна компетентність припускає здатність фахівця вирішувати професійні завдання, з якими він зустрічається в діяльності. У педагогічному аспекті компетентність припускає єдність теоретичної та практичної готовності студента.

У рамках фахового контексту важливо відзначити причину неспроможності колишньої „школи” – це орієнтація лише на розвиток знаннєвого рівня учня, що займає при цьому позицію об’єкта освіти. Сьогодні ж педагогічна діяльність будується з урахуванням суб’єктної позиції студента, завдання якої реалізуються в особистісно орієнтованому ключі.

Як відомо, специфіка хореографічного мистецтва в самому вузькому змісті полягає в руховому (танцювальному) виконанні, тобто вмінні передавати ідейний задум автора твору за допомогою тіла й акторської гри. Але хореографічна освіта була би неповною без навчання студентів розвитку їх базових творчих здібностей, педагогічним умінням, а також без навчання вмінням створювати власний хореографічний продукт. Тому підготовка педагога-хореографа припускає розвиток професійних компетенцій в інтегрованому ключі – в області педагогіки та мистецтва танцю. Відповідно професійні завдання хореографічної освіти диференціюються на загальнопедагогічні та специфічні. Перш ніж приступити до їх розгляду, необхідно уточнити поняття „завдання”, визначень якого величезна безліч у силу розмитості значення [2, с. 124].

Г. А. Балл трактує завдання як „систему, обов’язковими компонентами якої є:

а) предмет завдання, що перебуває у вихідному стані (або вихідний предмет завдання);

б) модель необхідного стану предмета завдання (вимога завдання)” [3, с. 72].

Педагог, визначивши завдання, повинен здійснити якісний перехід з одного стану в інший з кінцевою метою – добитися результату, вирішити проблему. Слід виділити

також види завдань: завдання, виконання яких полягає в стереотипному відтворенні заучених дій; завдання, що вимагають координації заучених дій в умовах, що змінилися; завдання, що вимагають пошуку нових невідомих способів вирішення [4, с. 92].

Очевидно, що в основі загальнопедагогічних і специфічних завдань лежать особистісні завдання, успіх вирішення яких визначають якості особистості на всіх етапах розвитку людини. Тут важливо відзначити такі ключові питання для педагогічної роботи, як:

1. Загальна життєва позиція студента (виражається в цілеполаганні, у визначенні орієнтирів свого розвитку);
2. Уміння вирішувати життєві завдання (виражене в умінні долати труднощі);
3. Наявність професійного інтересу (виражене у відповідності обраної професійної лінії студента його внутрішнім намірам).

Природа педагогічних завдань різноманітна, і здійснювати типологію доцільно, виділивши певну основу в класифікації. Педагогічне завдання визначається як „осмислення педагогічної ситуації, що склалася, та прийняття на цій основі рішень і плану необхідних дій” [5, с. 41].

У даному процесі важливо відзначити роль цілеполагання як орієнтир у пізнавальній і перетворювальній діяльності педагога.

З урахуванням цілісного педагогічного процесу, класифікацію педагогічних завдань необхідно представити через диференціацію на завдання навчання й завдання виховання, тобто дидактичні й виховні. Дидактичні – завдання керування учбово-пізнавальною діяльністю, які пов’язані з виконанням педагогом діагностичних, прогностичних, конструктивних, організаційних, оцінних, корекційних і рефлексивних дій. Виховні завдання включають підготовку до вирішення різноманітних завдань, що виходять зі змісту основних напрямків виховання (морального, розумового, фізичного, естетичного, трудового та ін.).

Також доцільним є розуміння системи педагогічних завдань через виділення часової ознаки:

- стратегічні завдання. Це „надзадачі” або домінанти. Вони задаються ззовні, відбиваючи об’єктивні потреби суспільного розвитку.
- тактичні завдання: розумового, індивідуально-особистісного, емоційного, морального, фізичного, духовно-ціннісного, трудового й політехнічного, цивільно-правового, екологічного й культурологічного виховання.
- оперативні завдання – поточні, що виростають перед педагогом у кожний окремих момент його практичної діяльності. По суті це елементи вирішення тактичних завдань. Вони відрізняються тим, що їх цілі здійснюються негайно після їх виникнення.

З урахуванням танцювальної специфіки може бути запропонована наступна група хореографічних завдань:

- звільнення студента від скутості, виправлення наявних у нього недоліків (схильність до сутулості та ін.);
- підготовка фізичного апарата втілення з метою розвитку координації тіла, розтяжки, гнучкості, рухливості, пластичній виразності й ритмічності, культури руху;
- збагачення теоретичного знання про хореографію як мистецтво, педагогіку, психологію, а також про хореографічні напрямки, методичні прийоми та т.п.;
- розвиток танцювальної різноплановості студента (шляхом насичення програми різними стилями, па, окремими елементами);
- розвиток емоційної чуйності та виразності па, що виконуються;
- формування вміння слухати й чути музику, розуміти її настрій і характер;
- активізування проектно-творчої роботи студентів, інтегруючи в ній когнітивну й креативну діяльність;
- розвиток уміння студентів самостійного підвищувати свій професійний рівень;

- навчання зняття м'язової та психологічної напруги за допомогою танцювальних рухів;
- сприяння визначенню студентом свого індивідуального стилю в трансляції танцю, траєкторії самоосвіти, організації професійної викладацької діяльності на продуктивному рівні [3, с. 86].

Необхідно відзначити, що в процесі вирішення професійних завдань молодий фахівець має ряд труднощів. Головними з них є невміння аналізувати умову завдання, осмислити задану ситуацію, виділити основні закономірності для вирішення завдання. Іншими істотними труднощами є незнання прийомів, способів, методів вирішення завдання [6, с. 112].

Усе це свідчить про несформованість готовності вчителя до кваліфікованого теоретичного й практичного вирішення.

Ураховуючи творчу природу процесу вирішення педагогічного завдання можна затверджувати, що в його етапності виражається діалектика взаємопереходів теоретичного й практичного мислення.

Теоретичне осмислення ситуації дозволяє на науково-теоретичному рівні сформулювати конкретне педагогічне завдання. Педагогічне завдання, вирішене теоретично, далі переходить у форму практичної дії. Отримавши результат, педагог знову звертається до теоретичної роботи: він співвідносить і оцінює отримані результати, а вони, у свою чергу, дозволяють теоретично вирішити нове педагогічне завдання.

Таким чином, проблема фахового підходу до професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів є досить масштабною, але цілком вирішуваною у випадку грамотної організації процесу навчання у ВНЗ.

Одним з напрямків реалізації фахового підходу підготовки фахівців нового покоління є розвиток базових творчих здібностей, що припускає інтеграцію когнітивної та креативної діяльності. Ключовим питанням тут виступає розвиток особистості студента, активізація його суб'єктної позиції. „При сучасних темпах відновлення техніки й технологій, форм організації праці потрібна підготовка нового типу фахівців, здатних не тільки успадковувати культуру старшого покоління, мати функціональну підготовку, але й володіти творчим мисленням” [5, с. 19]. Тому у світлі гуманістичної педагогіки, головною метою є підготовка не тільки фахівця з певними знаннями, уміннями й навичками, а особистості, орієнтованої на саморозвиток, що займає активну життєву позицію, здатної до методологічної рефлексії, продуктивного мислення, творчого ставлення до того, що відбувається, й до творчої діяльності. Розвиток студента повинен бути спрямований в руслі організатора освітньої діяльності, психолога (у міжособистісних стосунках і як фахівця з танцювальної терапії), а також педагога-дослідника, що є одним із пріоритетних напрямків у сучасній педагогіці.

Необхідно відзначити, що вдосконалювання підготовки педагогічних кадрів в області хореографічного мистецтва повинне бути орієнтованим на активізацію творчої та методичної сторін навчання, і включати перманентне відточування елементів класичного танцю із глибоким усвідомленням пророблених дій.

З погляду фахового підходу, слід звернути увагу на насичення навчальної програми танцювальними стилями, тобто розвиток різноплановості студента в питанні виконавської майстерності, на придбання студентами досвіду постановочної практики як режисера. Доповнення навчальної програми новими танцювальними техніками й методиками їх викладання сприяє не тільки збагаченню теоретичних знань, підготовці фізичного апарата втілення, звільненню від скутості, розвитку культури руху учня, але і є його стартом для створення нових хореографічних форм, творів і нових напрямків. Відповідно піднімається питання про необхідність розробки й видання методичних посібників інноваційного змісту, а також проведення науково-практичних семінарів і конференцій з актуальних проблем в області хореографічної освіти.

Важливу роль у процесі навчання відіграє проектно-творча робота студентів, оскільки в ній інтегрується когнітивна й креативна діяльність, активізується суб'єктна позиція. Тому дуже важливо застосовувати методологічні основи навчання, що сприяють якісним перетворенням у студентів на рівні мислення, тобто інтелектуальним новотворам, діагностичному аналізу й цілепокладанню, а також – практичній реалізації проекту. У цьому випадку мова йде про комплекс умінь: аналітичних, прогностичних, проектних і рефлексивних.

У свою чергу, опанувавши цим фаховим рівнем, „учорашній” студент, молодий педагог, визначає свій індивідуальний стиль у трансляції танцю, траєкторію самоосвіти, займає активну позицію генератора ідей і організує професійну викладацьку діяльність на продуктивному рівні.

Таким чином, підготовка педагога-хореографа нового покоління, універсального танцюриста, дослідника й творця, вимагає інноваційного ставлення до процесу професійної підготовки й свіжого бачення освітньої моделі.

Подальші розробки в рамках теми дослідження можуть бути спрямовані на створення моделі професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів, у якій урахувалася б комбінація колишніх традицій і досягнень навчання з новими елементами змісту, теорії й методики хореографічної освіти.

Література

1. Слостенин В. А., Мищенко А. И. Целостный педагогический процесс как объект профессиональной деятельности учителя / В. А. Слостенин, А. И. Мищенко. – М. : Прометей, 1997. – 201 с. **2. Юрьева М. Н.** Ведущие тенденции и принципы личностно-профессионального становления студента-хореографа в условиях вуза // Образование и общество. – Орел, 2010. – № 1 (60). – С. 124-128. **3. Балл Г. А.** Теория учебных задач / Г. А. Балл. – М. : Знание, 1990. – 183 с. **4. Таранцева О. О.** Формування фахових умінь майбутніх вчителів хореографії засобами українського народного танцю: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2002. – 224 с. **5. Калашникова Т. И.** Становление готовности студентов-хореографов к развитию художественно-творческого потенциала учащихся : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 : Улан-Удэ, 2004. – 231 с. **6. Бережная Е. А.** Пути развития профессионального творчества будущих хореографов / Е. А. Бережная // Известия высших учебных заведений. Северо-Кавказский регион. Общественные науки. – №1 (143). – Ростов н/Д., 2008. – С.112-113.

Рожко М. М.

Особливості фахового підходу у підготовці майбутніх педагогів-хореографів

Стаття присвячена аналізу проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів з точки зору фахового підходу. Автор наголошує, що проблема фахового підходу до професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів є досить масштабною, але цілком вирішуваною у випадку грамотної організації процесу навчання у ВНЗ. Доведено, що підготовка педагога-хореографа нового покоління, універсального танцюриста, дослідника й творця вимагає інноваційного ставлення до процесу професійної підготовки й свіжого бачення освітньої моделі.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні педагоги-хореографи, фаховий підхід, професійні завдання.

Рожко М. Н.

Особенности профессионального подхода в подготовке будущих педагогов-хореографов

Статья посвящена анализу проблемы профессиональной подготовки будущих педагогов-хореографов с точки зрения профессионального подхода. Автор отмечает, что

проблема профессионального подхода к профессиональной подготовке будущих специалистов является достаточно масштабной, но вполне разрешимой, в случае грамотной организации процесса обучения в вузе. Доказано, что подготовка педагога-хореографа нового поколения, универсального танцовщика, исследователя и творца требует инновационного отношения к процессу профессиональной подготовки и свежего видения образовательной модели.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие педагоги-хореографы, профессиональный подход, профессиональные задачи.

Rozhko M. M.

Features of professional approach are in preparation of future teachers-choreographers

The article deals with the analysis of the problem of professional training of would-be pedagogues-choreographers from the point of view of oriented approach.

The main aim of the choreographic education is the preparation of a teacher-choreographer of a new generation, a teacher-humanist, a universal choreographer who possesses a number of professional necessary to use in his professional activity, who will be harmoniously developed in spiritual, intellectual and physical aspects.

Professional implies the ability of the specialist to solve the professional tasks which he will come across in his professional activity. In the pedagogical aspect, professional competence presupposes an integral unity of the theoretical and practical readiness of the student.

The author stresses that the problem of the to the professional training of would-be specialists is rather complicated but possible to be solved if the teaching process is organized correctly. The training of a pedagogue-choreographer of the new generation, a scholar and a creator requires an innovative attitude to the process of the professional training and a new vision of the educational model.

Further research can be aimed at the creation of a model of the professional training of would-be pedagogues-choreographers which will take into account the combination of the traditional and innovative elements of the theory and methods of the choreographic education.

Key words: professional training, would-be pedagogues-choreographers, professional tasks.